दशे तु पर्य्याये भाव्ये मन्वन्तरे मनोः। अङ्गिराश्चैव धृतिमान् पौलहो व्यापकस्तथा"।

धृतिहोम पु० धृत्याद्यष्टकोद्देशेको होमः। विवाहाङ्गे होमभेदे "उत्थाप्य कुमारं ध्रुवा आज्याहुतीर्जुहोति" गोभिलः "अष्टाविह धृतिहोमाः ध्रुवा आवश्यकाः। कथञ्चिद् भर्तृगृहगमनाभावेऽपि श्वशुरगृहे निवासेऽपि अवश्यं होतव्याः इति। अत्र "इह धृतिः स्वाहा" इत्यादिप्रयोगः। न तु स्वाहायोगे चतुर्थी "धृतिहोमे न प्रयुञ्ज्यात् गोनामसु तथाष्टसु। चतुर्थीमघ्न्य इत्येतद्गोनामसु हि हूयते" इति छन्दोगपरिशिष्टात्। धृतिहोमे धृत्यष्टकहोमे" स०स्का० त०रघु०। स च तत्पद्धतौ भवदेवोक्तो यथा "ततः पतिः कुमारमुत्थाप्य पूर्ववत् कुशण्डिकोक्तविधाने धृतिनामानमग्निं संस्थाप्य समित्प्रक्षेपान्तं व्यस्तसमस्तमहाव्याहृतिहोमं कृत्वा अष्टाहुतीर्जुहुयात्। अष्टानां मन्त्राणाम् ऋष्यादयः साधारणाः। प्रजापति र्ऋषिर्बृहती छन्दो वधूर्देवता धृतिहोमे विनियोगः। ओं इह धृतिः स्वाहा१। ओं इह स्वधृतिः स्वाहा२। ओं इह रतिः स्वाहा३। ओं इह रमस्व स्वाहा४। ओं मयि धृतिः स्वाहा५। ओं मयि स्वधृतिः स्वाहा६। ओं मयि रतिः स्वाहा७। ओं मयि रमस्व स्वाहा८"।

धृत्वन् पु० धृ—क्वनिप् तुक्। १विष्णौ उज्ज्वल०। २धर्मे ३गगने ४समुद्रे ५मेधाविनि ६विप्रे संक्षिप्तसारे उणा०। ७धारके त्रि० स्त्रियां "वनो र च" ङीप् रश्चान्तदेशः। धृत्वरी सा च ८भूमौ संक्षिप्तसारे उणा०।

धृष संहतौ अक० हिंसे सक० भ्वा० पर० सेट्। धर्षति अधर्षीत्। दधर्ष उदित् धर्षित्वा धृष्ट्वा। "धृषशसी वैयात्ये" पा० वैयात्ये एव अनिटोविधानात् क्त्वो वेट्कत्वेऽपि संहत्यर्थे वधार्थे च नित्यमिट्। धर्षितः

धृष प्रागल्भ्ये स्वा० पर० अक० सेट्। धृष्णोति अधर्षीत्। दधर्ष। "धृषशसी वैयात्ये" पा० निष्ठायामनिट्। धृष्टः अस्या आत्वं चिन्त्यप्रयोजनमिति स्म। भावादि कर्मणोर्वैयात्ये धृषिर्नास्ति अतएव नियमार्थमिदं सूत्रमितीत्याह वृत्तिकारः" "विभाषा भावकर्मणोरिति विकल्पे प्राप्ते सूत्रमिदं नित्यतार्थमित्याशङ्क्याह धृषिर्नास्तीति" तदर्थः" तत्त्व०। "आलोकयत् स काकुत्स्थमधृष्णोत् घोरमध्वनत्" भट्टिः। "तान् दृष्ट्वातिदृढान् धृष्टान् प्राप्तान् परिदृढाज्ञया" भट्टिः।

धृष सामर्थ्यबन्धने चुरा० आत्म० अक० सेट्। धर्षयते अदीधृषत अदधर्षत। धर्षयाम् बभूव आस चक्रे "कस्त्वा धर्षयितुं शक्तः" हरिवं० ३१५३ श्लो०।

धृष क्रोधे अभिभवे च वा चु०उभ०पक्षे भ्वा०प०सक० सेट्। धर्षयति ते धर्षति अदीधृषत् त अदधर्षत् त अधर्षीत्। धर्षयाम् भूव आस चकार दधर्ष। "प्रहस्तस्य पुरोऽमात्यान् जिहिंसुर्दधृषुस्तथा" भट्टिः। दधृषुरभिभूतवन्तः।

धृषज् त्रि० धृष—अभिभवे बा० कजिन्। १धर्षके २अभिभवे च। "ता अस्य संधृषजो न तिग्माः" ऋ०५।१९।५

धृषद् त्रि०धृष—अभिभवे बा०कर्तरि अदिक्। धर्षके "धृषद्वर्णं दिवे दिवे" ऋ०१०।८७।२ "धृषद्वर्णं धर्षकरूपम्" भा० "स्वभूत्योजा अयसि धृषन्मनः" ऋ०१।१५२।५२ धृषन्मनः धर्षकमनाः" भा०। भावे अदिक्। २धर्षणायाम् "ते यामन्ना धृषद्विनः" ऋ०५।५२।२ "धृषद्विनः धर्षणावन्तः" भाष्यम्

धृषु त्रि० धृष—कु। १प्रगल्भे २दक्षे ३सङ्घाते पु० संक्षिप्तसारोणा०।

धृष्ट त्रि०धृष—वैयात्ये क्त। १निर्लज्जे २प्रगल्भे ३निर्दये च। ४नायकभेदे पु० तल्लक्षणोदाहरणे सा०द० उक्ते यथा "कृतागा अपि निःशङ्कस्तर्जितोऽपि न लज्जितः। दृष्टदोषोऽपि मिथ्यावाक् कथितो धृष्टनायकः" "शोणं वीक्ष्य मुखं विचुम्बितुमहं यातः समीपं ततः पादेन प्रहृतं तया सपदि तं धृत्वा सहासे मयि। किञ्चित् तत्र विधातुमक्षमतया वाष्पं त्यजन्त्याः सखे! भ्रातश्चेतसि कौतुकं वितनुते कोपोऽपि वामभ्रुवः"। "भूयोनिःशङ्कः कृतदोषोऽपि भूयोनिवारितोऽपि प्रश्रयपरायणः" रसमञ्जर्य्यां तल्लक्षणमुक्तम्। विदर्भराजसुतकुन्तेः ५पुत्रभेदे पु० "भीमो विदर्भस्य सुतः कुन्तिस्तस्यात्मजोऽभवत्। कुन्तेर्धृष्टः सुतो जज्ञे" हरिवं० ३७अ०। ६वन्दक्याम् असत्यां स्त्री शब्दरत्ना०। तस्य भावः तल् धृष्टता स्त्री त्व धृष्टत्व न० ष्यञ् धार्ष्ट्य न०। निर्लज्जत्वे प्रागल्भ्ये च "गुरुस्तवैवागमएव धृष्टताम्" माघः।

धृष्टकेतु पु० सन्नतिराजवंश्ये सुकुमारस्य १पुत्रभेदे "सुकुमारस्य दायादो धृष्टकेतुः सुधार्मिकः" हरिवं० २९अ०। नवम मनोः रोहितस्य २पुत्रभेदे च "दक्षपुत्रस्य पुत्रास्ते रोहितस्य प्रजापतेः। मनोः पुत्रो धृष्टकेतुः पञ्चहोत्रो निराकृतिः" हरिवं०७अ०। ३जनकवंश्ये धृतिसुते पु०। सुधृतेर्धृष्टकेतुर्वै हर्य्यश्वोऽथ मरुस्ततः" भाग० ९।१३।१२ ४कैकये नृपभेदे च "कैकयो धृष्टकेतुश्च श्रुतकीर्त्तिम-